

УДК 37.01+502.3

ЛОГВІНОВА Ярослава Олексіївна –

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

e-mail: yarochka_16@mail.ru

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Процес врегулювання екологічних проблем, як у глобальному, так і в регіональному масштабі визначає необхідність екологізації мислення сучасних поколінь, підготовки молоді до розв'язання проблемних екологічних ситуацій, підвищення рівня екологічної компетентності населення. Місію створення нової системи взаємодії людини й природи багато вчених відводять учителю. Для успішного її вирішення, він має бути екологічно компетентним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз психолого-педагогічних джерел щодо формування екологічної компетентності дозволив підтвердити напрями розгляду цієї проблеми: обґрунтування необхідності екологічної освіти та екологічного виховання і мислення (Ю. Саунова, С. Совгіра); пріоритетні підходи до формування екологічної компетентності, сутність і структуру цього поняття, принципи формування якості представлено у працях Г. Білецької, О. Колонькової, Л. Лук'янової, В. Маршицької, О. Пруцакової, Н. Пустовіт, Л. Руденко, С. Шмалей та ін.

Проблема використання інтерактивних технологій стала предметом досліджень І. Дичківської, О. Зінченко, Л. Пироженко, О. Пометун, та ін.

Мета статті. Полягає у обґрунтуванні педагогічних можливостей інтерактивних технологій у формуванні екологічної компетентності студентів.

Для реалізації мети плануємо вирішення наступних завдань:

- розглянути зміст категорії «екологічна компетентність особистості студента»;
- з'ясувати сутність поняття «активність», «інтерактивний», «інтерактивні технології»;
- обґрунтувати значення використання інтерактивних технологій для формування екологічної компетентності студентів.

Методи дослідження. У ході дослідження було використано комплекс теоретичних методів: аналіз, узагальнення даних психологічної, педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологічна компетентність особистості розглядається нами як інтегративна характеристика, що являє собою системну цілісність набутих екологічних цінностей, засвоєних екологічних знань, способів діяльності із вивчення і дослідження явищ, об'єктів і процесів навколишнього середовища, реалізації функцій екологічної освіти у професійній діяльності без порушення рівноваги у

системі «суспільство – природа». Екологічно компетентна особистість має високий рівень екологічних знань, розвинене екологічне мислення, у своїй поведінці керується пріоритетністю екологічних цінностей, розглядає свою професію як дієвий засіб покращення стану навколишнього середовища та вирішення екологічних проблем.

За умов упровадження компетентнісного підходу у процес професійної підготовки студентів і формування компетентності особистості, як планованого результату навчання, набуває важливості активна пізнавальна діяльність особистості, що приводить до формування умінь творчо мислити, використовуючи набуті у процесі навчання знання, навички, уміння. Тому, організовуючи навчально-пізнавальну діяльність студентів викладачеві необхідно забезпечити максимальну їх активність та самостійність у оволодінні навчальним матеріалом.

Саме поняття «активність» є похідним від латинського «*activus*» і послуговує для характеристики енергійної діяльності або діяльної участі особистості у будь-чому. У сучасному тлумачному словнику української мови термін «активність» трактується як «енергійна діяльність, здатність до взаємодії», а прикметник «активний» розуміється як «енергійний, діяльний, який розвивається» [5, с. 53].

Таким чином, прояв особистістю активності відбувається у процесі здійснення нею діяльності і дозволяє їй мобільно оперувати способами такої діяльності.

Залежно від прояву активності особистості у навчально-пізнавальній діяльності Я. Голант розрізняє активну і пасивну моделі навчання. Саме поняття «пасивність» використовується науковцем для характеристики репродуктивного рівня активності особистості. Науковці О. Пометун та Л. Пироженко, поряд із активною та пасивною, виділяють інтерактивну модель навчання.

Саме поняття «інтерактив» запозичене з англійської мови і означає «взаємодіючий». Сутність інтерактивного навчання, за словами О. Пометун та Л. Пироженко, полягає у тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх його учасників. Це спільний навчальний процес, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці). Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

О. Комар дає визначення інтерактивної технології навчання як організації навчального процесу, що унеможливорює пасивність студента у

колективній діяльності та ґрунтується на взаємодії всіх його учасників. Інтерактивні технології навчання передбачають чітко спланований очікуваний результат навчання, активізують процес пізнання [2].

Педагогічний потенціал технологій, які ґрунтуються на використанні активних і емоційно забарвлених форм і методів навчання полягає у формуванні з їх допомогою навичок прийняття студентами екологічно виправданих рішень на основі розвитку аналітичних, оціночних, прогностичних умінь. При цьому перевага має надаватися активним формам і методам [4].

Аналіз праць, що присвячені проблемі інтерактивного навчання, дозволив виділити суттєві його риси, порівняно із традиційним навчанням, що здійснюють вплив на формування складових екологічної компетентності студентів. Такими рисами є:

- 1) інтенсифікація засвоєння і творчого застосування теоретичного матеріалу;
- 2) можливість моделювання особистістю життєвих екологічних ситуацій, що потребують вирішення;
- 3) залучення студентів до вирішення екологічних проблем, що спонукає і мотивує їх до конкретних дій, прийняття ними природовідповідальних рішень;
- 4) формуванню умінь і навичок розв'язання практичних задач, набуття досвіду такої діяльності;
- 5) перенесення способів організації діяльності у реальні умови;
- 6) інтерактивні методи, імітуючи види професійної діяльності особистості, дозволяють змінювати досвід та установки студентів.

Залежно від форм навчання, у яких реалізуються інтерактивні технології, О. Пометун та Л. Пироженко виділяють чотири групи:

- 1) технології кооперативного навчання (робота в парах, карусель, акваріум та ін.);
- 2) технології колективно-групового навчання (мікрофон, мозковий штурм, кейс-метод, дерево рішень та ін.);
- 3) технології ситуативного моделювання (імітаційні ігри, розігрування ситуації за ролями);
- 4) технології опрацювання дискусійних питань (дискусія, дебати) [3].

Реалізація педагогічних можливостей активних методів для завдання формування екологічної компетентності студентів в аудиторній діяльності вимагає: аналізу мети і змісту заняття відповідно до особливостей активних методів; виявлення в змісті навчального матеріалу інформаційно-пізнавальних суперечностей; перебудови навчального матеріалу з метою усвідомлення студентами суперечностей; добору додаткової інформації для заострення суперечностей, створення проблемних ситуацій; вивчення готовності студентів до усвідомлення і розв'язання проблеми, а також добору методів, які відповідають конкретним педагогічним цілям.

Важливим для формування і розвитку екологічної компетентності студентів є цілеспрямоване моделювання ситуацій екологічної діяльності, що зумовлюють виникнення у майбутніх учителів необхідності активного застосування знань, умінь та навичок, реалізації професійно важливих для екологічної діяльності якостей. Таке моделювання досягається засобами ігрової діяльності.

Гра як форма вільного самовияву людини, передбачає реальну відкритість світові можливого й розгортається або у вигляді змагання, або у вигляді зображення якихось ситуацій, станів [1, с. 73].

Значення методу гри у формуванні екологічної компетентності полягає у наступному: за допомогою гри формується досвід прийняття екологічно доцільних рішень, засвоєння моральних норм і правил поведінки в природі; створюються умови для моделювання на ігровому рівні реальних життєвих ситуацій, стосунків між людьми, суспільством і природою, що ґрунтується на знанні проблем, які охоплює гра; у грі студентів можна психологічно підготувати до реальних ситуацій [4, с. 133].

Особливість екологічних проблем, що постають сьогодні перед людиною, полягає у їх комплексному характері та відсутності однозначного правильного варіанту їх вирішення. Вибір одного із можливих шляхів розв'язання екологічної проблеми пояснюється доцільністю прийняття певного рішення у ситуації, що склалась. Тому для розвитку у студентів умінь приймати рішення серед можливих шляхів їх розв'язання застосовуємо «методу консенсусу». Так, на практичному занятті з теми «Гігієнічне значення води» у межах вивчення дисципліни «Гігієна та основи екології» нами було використано «Метод консенсусу». Технологія використання даного методу включає кілька етапів:

1) формулювання проблеми або ситуації – «Як поліпшити стан водо забезпечення студентів групи?»;

2) пошук можливих шляхів вирішення проблеми (за допомогою «мозкового штурму»), запис їх на дошці (їх має бути не менше 20). Студенти пропонують різні варіанти, наприклад: дослідити еколого-гігієнічний стан водних джерел, що використовуються студентами; запропонувати і перевірити шляхи покращення хімічних, органолептичних та гігієнічних характеристик води із означених джерел; запропонувати методи очищення води у домашніх умовах і т.д.;

3) обговорення запропонованих шляхів у малих групах: за допомогою методу ранжування присвоєння рангу кожній пропозиції залежно від першочерговості її здійснення, записуючи результати на дошці;

4) колективне обговорення: кожна група пояснює вибір трьох найважливіших (першочергових) і трьох найменш важливих (розрахованих на віддалену перспективу) шляхів

вирішення проблеми поліпшення стану водо забезпечення;

5) підведення підсумків: прийняття рішення на основі консенсусу щодо першочергових та віддалених шляхів, враховуючи вибори всіх груп (залежно від кількості присвоєних рангів першочерговому рішенню або ж віддаленому). Якщо відповіді не повторюються, то в результаті дискусії приходимо до консенсусу на основі зроблених групами виборів. Результати записуємо на дошці.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Таким чином, інтерактивні технології уможливають створення навчального середовища, в якому теорія і практика щодо збереження довкілля засвоюється одночасно. Їх використання у процесі підготовки майбутнього вчителя дає змогу інтенсифікувати процес засвоєння і творче використання екологічної інформації, психологічно підготувати студентів до реальних ситуацій, набути досвіду такої діяльності, змінювати установки студентів на природо збереження.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У.Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Комар О. А. інтерактивні технології у ВНЗ / О.А. Комар. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/375/1/int_eraktivni_tehn_VNZ.pdf
3. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / П.О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2002. – 135 с.
4. Стефанків О.М. Рационалізація природокористування в АПК та формування екологічної свідомості населення: монографія / О.М. Стефанків, О.М. Максимович. – Івано-Франківськ: Сімік, 2012. – 180 с.

5. Сучасний тлумачний словник української мови: 65 000 слів; / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В.В. Дубічинського. – Х.: Школа, 2006. – 1008с.

REFERENCES

1. Honcharenko, S.U. (1997) *Ukrayins'kyi pedahohichnyy slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. K.: Lybid.
2. Komar, O.A. *Interaktyvni tekhnolohii u VNZ* [Interactive technology at higher education]. Available at: http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/375/1/interaktivni_tehn_VNZ.pdf.
3. Pometun, O., Pyrozhenko, L. (2002) *Interaktyvni tekhnolohii navchannia: teoriya, praktyka, dosvid* [Interactive training technology: theory, practice, experience]. Kyiv.
4. Stefankiv, O.M. (2012) *Ratsionalizatsiya pryrodokorystuvannya v APK ta formuvannya ekolohichnoyi svidomosti naselelynia: monohrafiya* [Rationalization of nature use in agroindustrial complex and formation of ecological consciousness of population: monograph]. Ivano-Frankivs'k: Simyk.
5. *Suchasnyy tлумachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy: 65 000 slov* (2006) [Modern Dictionary of Ukrainian: 65,000 words]. Kh.: VD «Shkola».

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЛОГВІНОВА Ярослава Олексіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: екологічне виховання студентів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

LOGVINOVA Yaroslava Oleksiivna – Candidate of pedagogical Sciences, Senior lecturer of the Department of Theory and Methodology of Physical Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: ecological education of students.

*Дата надходження рукопису 11.04.2018 р.
Рецензент – к.пед.н., доцент О.М. Трифонова*

УДК 371.134

ЛУНГОЛ Ольга Миколаївна –

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри фізики та інформаційних технологій №2 Донецького національного медичного університету, м. Кривиницький.

ORCID ID 0000-0001-8128-0072

e-mail: lunhol_o_m@ukr.net

PHYSICAL TASKS OF MEDICAL DIRECTION AS A FACTOR FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF MEDICAL STUDENTS

Statement and substantiation of the relevance of the problem. After analyzing the sectoral standards of higher medical education to determine the place of medical and biological physics in the training of students in the direction of training 1201 «Medicine», we established that the ensure of training of medical personnel is based on such elements of standardization as the educational qualification characteristic of a specialist, educational and professional training program

of specialist [5] and means for diagnosing the quality of higher education [9]. According to the above-mentioned normative-legal documents, higher education institutions should ensure that graduates acquire a high level of knowledge that will enable them to solve certain typical tasks in the performance of certain production functions and to ensure a high level of preparation of basic knowledge of graduates [9]. According to the requirements of educational and